

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 2080/24

לפני: כבוד השופט ע' גרוסקופף
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

העותרת: ישועות חלוצה אגודה שיתופית חקלאית

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. משרד החקלאות ופיתוח הכפר
3. שר האוצר

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותרת: עו"ד יוסף משיח

פסק-דין

השופט א' שטיין:

העתירה

1. העתירה שלפנינו תוקפת את החלטתה של וועדת ערר לעניין מס רכוש וקרן פיצויים (נזק מלחמה ונזק עקיף) מחוז דרום (להלן: ועדת הערר), אשר ניתנה לפני כ-3.5 שנים, ביום 22.9.2020, ואשר דחתה את עררה של העותרת על החלטתו של מנהל מס רכוש וקרן פיצויים (להלן: מנהל מס רכוש). אקדים ואומר כי עמדת העותרת היא כי החלטת מנהל מס רכוש והחלטת ועדת הערר ניתנו בהתאם לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף) (הוראת שעה), התשע"ג-2013 (להלן: תקנות עמוד ענן).

2. ואלה העובדות הדרושות לענייננו.
3. פרק שמיני לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961 (להלן: חוק מס רכוש), קובע הוראות שונות בדבר פיצוי בגין נזק מלחמה "עקיף", אשר מוגדר בסעיף 35 לחוק מס רכוש כ"הפסד או מניעת ריווח כתוצאה מנזק מלחמה בתחום ישוב ספר, או מחמת אי אפשרות לנצל נכסים המצויים בתחום ישוב ספר, עקב פעולות מלחמה על-ידי הצבאות הסדירים של האויב או עקב פעולות איבה אחרות נגד ישראל, או עקב פעולות מלחמה על-ידי צבא הגנה לישראל". "ישוב ספר" מוגדר באותו סעיף כ"ישוב ששר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הודיע עליו שהוא ישוב ספר, וכן אזור ששר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הודיע עליו שהוא ישוב ספר לתקופה קצובה שקבע". תביעה בגין נזק עקיף כאמור, בהקשרו של חוק מס רכוש, מכונה בעגה המקצועית תביעה "במסלול האדום".
4. בנוסף להוראותיו של חוק מס רכוש, מעת לעת הותקנו תקנות אשר נגעו לאירועי לחימה קונקרטיים, ואשר הרחיבו את האפשרות לתבוע פיצוי בגין אותם אירועי לחימה מעבר לאמור בחוק מס רכוש. כך נעשה גם לאחר הלחימה בשנת 2012, אשר כונתה "מבצע עמוד ענן", כאשר הותקנו תקנות עמוד ענן.
5. העותרת הינה שותפות אשר עוסקת בתחום החקלאות באזור היישוב בני נצרים שבתחום המועצה האזורית אשכול. אין חולק כי היישוב בני נצרים אינו עומד בהגדרת "יישוב ספר" שבחוק מס רכוש, שכן שר האוצר לא הכריז עליו כיישוב ספר; ומכיוון שכך – לא ניתן לתבוע בגין נזק עקיף שנגרם בשטח היישוב מכוחו של חוק מס רכוש.
6. בשנת 2013 הגישה העותרת תביעת פיצויים למס רכוש בקשר עם הנזקים שנגרמו לה במהלך מבצע עמוד ענן. על-אף שהנזק שנגרם לעותרת אינו מקיים את הגדרת "נזק עקיף" בחוק מס רכוש, ועל-אף שתקנות עמוד ענן לא אפשרו לעותרת לתבוע במסלול האדום, תביעתה של העותרת כללה רכיבי פיצוי שניתן לתבוע בגינם רק בהתאם למסלול האדום.
7. תביעת הפיצויים של העותרת נידונה על-ידי מנהל מס רכוש, אשר קבע כי העותרת אינה זכאית לפיצוי במסלול האדום, אולם היא זכאית לפיצוי בהתאם ל"מסלול אבדן תוצרת", כאמור בתקנה 1(א)(ד) לתקנות עמוד ענן. בהתאם לכך, נקבע כי העותרת זכאית לפיצוי בגין נזק עקיף בסך של 109,924 ש"ח. אציין כי החלטת מנהל מס רכוש בעניינה של העותרת לא צורפה לעתירה, והאמור בעניינה מתבסס על האמור בהחלטה שניתנה בערר על החלטת מנהל מס רכוש, אשר תתואר להלן. לטענת העותרת, היא הגישה למנהל מס רכוש השגה על החלטתו האמורה, בה טענה כי היא זכאית לכך שתביעתה תידון במסלול האדום, אולם השגה זו נדחתה. השגתה הנטענת של העותרת, וכן ההחלטה בעניינה, לא צורפו לעתירה.

8. על החלטת מנהל מס רכוש הגישה העותרת ערר לוועדת הערר. במסגרת זו, טענה העותרת כי הינה זכאית לכך שתביעתה תידון במסלול האדום. ביום 26.5.2016 הגישו העותרת ומנהל מס רכוש הודעה משותפת לוועדת הערר בדבר עובדות מוסכמות לעניין השאלה האם העותרת זכאית להגשת תביעה במסלול האדום, ובה נאמר כי היישוב בני נצרים, מקום מושבה של העותרת, אינו נכלל ברשימת יישובי הספר אשר אושרה בהתאם לחוק מס רכוש; הוראה מסוימת שניתנה על-ידי פיקוד העורף מביאה את העותרת להיכלל בזכאי פיצוי במסלול אובדן התוצרת, אולם היא אינה מביאה אותה להיכלל בזכאי פיצוי במסלול האדום.

9. ביום 22.9.2020 ניתנה החלטת ועדת הערר, אשר דחתה את עררה של העותרת אחרי שמצאה כי בהתאם להוראות הדין העותרת אינה זכאית לפיצוי במסלול האדום. וכך קבעה ועדת הערר בעניין זה:

”בסופו של יום השאלה הממוקדת להכרעה בערר היא האם בכוחה של הוועדה דנן לסטות מההסדר הקבוע בחקיקת המשנה. העוררת הצביעה לכאורה על מצב מפלה בינה לבין אחרים שנמצאים במעגל הזכאות לתביעה במסלול אדום. זו טענה שניתן להבין אותה אך קשה לקבל באופן מעשי כהכרעה שיפוטית. מידת הענווה ועקרון הפרדת הרשויות מחייב אותנו לפעול בהתאם לחקיקה החלה על מקרה מסויים גם אם תחושת הצדק במובן הפרטני עשויה להוביל למסקנה אחרת. כך טיבן של הוראות חוק מן הסוג הזה שהינן במידה מסויימת שרירותיות וקובעות גבול טכני בין זכאות לשלילתה. ב”כ העוררת נקט לשון בוטה בהתייחסו לעמדת המשיב [...] אולם לא הצביע בסיכומיו על דרך משפטית הולמת, לרבות אסמכתאות ותקדימים, ”להבקיע” את חומת חקיקת המשנה שמנוסחת באופן ברור למדי. גם אנו, ככל שהפכנו בעניין, לא מצאנו דרך כזו” (ראו: פסקאות 20-19 להחלטת ועדת הערר מיום 22.9.2020).

10. ביום 11.3.2024, בחלוף כשלוש שנים וחצי ממועד החלטת ועדת הערר, הוגשה העתירה שלפנינו. לאחר עיון בעתירה מצאתי שהיא מנוסחת באופן שאינו מאפשר להבין באופן מלא את האמור בה. כך, ובין היתר, הטענות בעתירה נגעו למתווה הפיצוי שנקבע בתקנות עמוד ענן, אולם לא התבקש כל סעד בקשר עם תקנות אלה; העותרת מלינה בעתירה אודות החלטתו של שר האוצר שלא לכלול את היישוב בני נצרים ברשימת יישובי הספר, אולם לא התבקש כל סעד גם בקשר עם החלטה זו; ולבסוף, העותרת לא ביקשה כל סעד מסוג צו על-תנאי, והגדירה את הסעד המבוקש על-ידיה כ”צו עשה”. נוכח האמור הוריתי לעותרת, בהחלטתי מיום 11.3.2024, להבהיר מהם הסעדים המבוקשים בעתירה.

כן הוריתי לעותרת להבהיר מדוע לא תידחה העתירה על הסף בשל השיהוי הכבד שנפל בהגשתה.

11. ביום 28.3.2024 הגישה העותרת הודעת הבהרה בהתאם להחלטתי, ובה טענה כדלקמן: בנוגע לסעד המבוקש בעתירה, הבהירה העותרת כי טענותיה נסובות אודות הוראת ביצוע מיסוי מקרקעין מס' 8/2012 – קרן פיצויים (להלן: הוראת הביצוע). לטענת העותרת, הוראת הביצוע הינה שרירותית ולוקה בחוסר סבירות קיצוני, ובשל כך "בית המשפט הנכבד התבקש ליתן סעד על פיו יורה למשיבים להכריע בתביעתם לקבלת פיצוי במסלול האדום". בהקשר זה אציין כי במבוא להוראת הביצוע נאמר כי הוראת הביצוע מבהירה את האמור בתקנות מס רכוש, ולכן לא ברור מדוע העותרת מתייחסת בדבריה להוראת הביצוע ולא לתקנות מס רכוש. כמו-כן, גם במסגרת ההבהרה לא הוצג סעד קונקרטי בדמות צו על-תנאי; בנוגע לשיהוי שנפל בהגשת העתירה, טענה העותרת כי לאחר קבלת החלטת ועדת הערר היא "נקטה באין ספור צעדים ופעולות על מנת לשנות את רוע הגזרה ובניסיון לשכנע את מוסדות השלטון לבחון את נזקיה בהתאם למסלול האדום". העותרת אף ציינה מספר מסוים של פעולות שבוצעו על-ידה בדמות פניות לגורמים שונים, אולם לא צורפה כל אסמכתא לפניות אלה, ואף לא צוין מתי פניות אלה נעשו.

דיון והכרעה

12. דין העתירה להידחות על הסף מחמת השיהוי הכבד שנפל בהגשתה, וזאת אף מבלי לקבל את תגובת המשיבים לעתירה.
13. כאמור, החלטת ועדת הערר ניתנה ביום 22.9.2020 ואילו העתירה שלפנינו הוגשה רק ביום 11.3.2024, בחלוף כשלוש שנים וחצי. בנסיבות אלה יש לדחות את העתירה על הסף מטעמי סופיות הדיון.
14. יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בבג"ץ 1459/21 טיקוצ'ינסקי נ' בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו, פסקה 10 (25.3.2021):

"בראש ובראשונה, דין העתירה להידחות על הסף מחמת השיהוי הניכר בהגשתה, כמעט שנה מהמועד שבו ניתן פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה. אילו היתה קיימת אפשרות לערער על פסק הדין, ב'גלגול שלישי', וגיא היה פונה בשלב כה מאוחר לבית המשפט, היה ערעורו נדחה מן המרשם לאלתר. הגשת עתירה, ודאי אינה מצדיקה יחס מועדף. הטעם העיקרי לקציבת מועד להגשת ערעור, נובע מעקרון סופיות הדיון, ומהצורך בוודאות משפטית. על הפונים לבית המשפט לדעת, כי ההתדיינות לא תימשך עד אין קץ; לכל שבת, יש מוצאי שבת. הוא הדין בענייננו-אנו. משנדחתה תביעתו של גיא, תחילה בבית הדין האזורי לעבודה, ובהמשך גם בבית הדין הארצי לעבודה,

ומשנקפו הימים ועתירה לא הוגשה, ניתן להניח כי מיום ליום, ומחודש לחודש, התחזקה ודאותו המשפטית של המוסד לביטוח לאומי, כי הדיון בסוגיה תם ונשלם. 'החייאת' התביעה כיום, באמצעות הגשת עתירה, תפגע בעקרונות יסוד אלו. זאת אין לאפשר. מטעם זה לבדו, דין העתירה להידחות על הסף."

כן ראו, למשל: בג"ץ 2195/22 מטליצה נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 6 (12.4.2022); בג"ץ 5233/22 וילק נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה 7 (9.8.2022); בג"ץ 4272/23 פלונית נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה 31 (7.6.2023).

15. לטענת העותרת, היא לא שקטה על שמריה ופעלה ללא לאות על-מנת לאפשר לה להגיש את תביעתה במסלול האדום. גם אם נקבל טענה זו, אשר נטענה באופן סתמי וללא אסמכתאות, אין בכך כדי להצדיק שיהוי בהגשת העתירה (ראו והשוו: ע"מ 7208/19 המרכז החדש בע"מ נ' עיריית רמת השרון, פסקה 19 (1.11.2021)). כל שכן, שעה שעסקינן בעתירה המופנית נגד החלטה חלוטה של גוף מעין-שיפוטי, ובעתירה שהוגשה מספר שנים לאחר מתן ההחלטה.

16. לא זו אף זו: העותרת אינה חולקת על כך שהחלטת ועדת הערר והחלטת מנהל מס רכוש ניתנו בהתאם לתקנות עמוד ענן. כלומר, טענותיה של העותרת כלל אינן נסובות אודות החלטת ועדת הערר, אלא אודות תקנות עמוד ענן עצמן. אלא שתקנות אלה פורסמו ברשומות ביום 2.1.2013, למעלה מאחת עשרה שנים עובר להגשת העתירה. מדובר בשיהוי כבד ביותר אשר לא ניתן להצדיקו, ולמצער לא מצאנו טעם בטענות העותרת אשר מצדיק שיהוי כה רב.

17. לבסוף אציין כי בעתירה נפלו פגמים נוספים. כך, ובין היתר: העותרת לא צירפה את ועדת הערר ומנהל מס רכוש כמשיבים לעתירה; העותרת לא צירפה לעתירה את תביעתה למס רכוש ואת ההחלטה שניתנה על-ידי מנהל מס רכוש; וכן העותרת לא ניסחה את סעדיה באופן המקובל בעתירות לבג"ץ.

18. סוף דבר – העתירה נדחית בזאת על הסף בשל השיהוי הכבד שנפל בהגשתה. לפנים משורת הדין, ותוך התחשבות באסון הנורא שפקד לאחרונה את חבל הארץ בו שוכנת העותרת, לא נעשה צו להוצאות.

ניתן היום, כ"א באדר ב' התשפ"ד (31.3.2024).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

מרכז מידע, טל' 077-2703333 *3852 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il> עב 24020800_F03.docx